Lutherrózsa

A Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, amely az információáramlást és a lelkiséget kívánja segíteni. Alapítva Urunk 1992. esztendejének adventjében. Kapják a gyülekezet tagjai, Tata vonzáskörzetének evangélikussága és az érdeklődők. *Megjelenés:* **minden hónap első vasárnapján.**
Kiadó/Szerkesztő: ***Franko Mátyás*** tatai evangélikus lelkész Tel./Fax: **34-588-065**
Drótpostacím: **frankom962@gmail.com** Virtuális újságunk elérhetősége: **http://tata.lutheran.hu**

Mire vagy Kire voksolsz?

Útmutató-e még a Losung?

„Az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakjon az egész föld színén, meghatározta elrendelt idejüket és lakóhelyük határait;“ Ap Csel 17,26

„Én Pálé vagyok”, a másik pedig azt: „Én Apollósé” (én pedig Krisztusé, hát), nem emberi módon beszéltek-e? 1 Kor 3,4

Vegyes érzelmek média-sodrásában írom Lutherrózsánk októberi „vezércikkét“. Az érzelmi szélsőségek erősödése elég jól nyomon követhető nemcsak véleményformáló médiumokban, de már egyházunk honlapján is – amikor is a hozzászólások háromötöde sajnos már durva személyeskedés –, s ez arra indít, hogy a sok vélt vagy valóban igazság mellett magam is megszólaljak, a tények mentén.

Érzelmek természetesen bennem is vannak, de azt *Én*-em lelkipásztori jelentős része, s konzervatív-újságírással való szimpátiám igyekszik kontroll alatt tartani. Mivel évek óta minden hónap első vasárnapján vehetjük kézbe információáramlást és lelkiséget segítő Lutherrózsánkat, most az élet úgy hozta, hogy egy fontos kérdés megválaszolásának napján jelenünk meg. Kampánycsend az már nincs, a törvényt pedig tisztelvén „a szavazókörnek helyet adó épület bejáratától számított 150 méteren belül, közterületen semmilyen kampánytevékenységet“ nem kívánunk folytatni... A kérdés számomra nem az, hogy jöjjenek-e a migránsok, hanem az:

Miért nem maradnak?

Szeretném elöljáróban leszögezni, hogy vannak *tények*, s vannak *vélemények*, s olykor lehetnek tényszerű vélemények is.

Talán azt kell először is megnéznünk, miért is jönnek a menekültek... Egy differenciálisan kicsiny rész nyilván azért, hogy robbantson. Nincs ebben semmi különös, ha az ember véleményét a szeretteiket széttépő bombák formálják! A bosszú ugyanis egy nagyon őszinte érzés, erre alapult évezredeken keresztül a vendetta, azaz a vérbosszú szokásjoga.

A többség azonban azért menekül, mert ott, ahol eddig élt már nem lehet élni! Éghajlatváltozás következtében fellépő gazdasági ellehetetlenülés, s az ezt követő korábbi többé-kevésbé működő rend felbomlása, majd pedig a tárgyalásokat elvető polgárháború miatt. (Ez utóbbi pedig kifejezetten „áldás“ a fegyvergyártó világcégeknek!). De az igazi ok az, amiről nem kíván senki beszélni, hogy ti. nincs elegendő víz! Jelen tendenciák mellett 15-20 év múlva a világ fele nem csak éhezni, de szomjazni is fog! A 20. század utolsó harmadától kezdődően közel 200 fegyveres konfliktust tart számon az ENSZ, melyek igen gyorsan háborúba csaphatnak át... Nem törzsi villongásokról van szó, hanem százmilliók jövőjéről!

A Közel-Kelet kész Dél-Amerikából importálni ivóvizet és sürgősen létrehozza a stratégiai víztartalékokat. India és Pakisztán a víz miatt újabb konfliktusba keveredhet. Irán állandóan fenyeget a Hormuzi-szoros lezárásával, ami nemcsak az olajszállítás megbénulását hozná, de tudni kell, hogy a Perzsa-öböl egyes monarchiái számára ez az édesvíz-hiányt is jelentené. (Szaúd-Arábia, Kuvait, Katar és az Arab Emirátusok számára az importált ivóvíz alapvetően a Hormuzi-szoroson át érkezik.)

Még élesebb a helyzet Dél- és Délkelet-Ázsiában, ahol egyes országok már készen is állnak a csatára a folyókért. India és Pakisztán háromszor háborúzott már egymással, és most újabb konfliktus fenyeget, ez alkalommal a vízkészletekért. Iszlámábád Új-Delhit „vízterrorizmussal” vádolja, miután elvezeti a határfolyó, az Indus vízét vízerőmű építése miatt. Indiának viszont szimmetrikus választ készül adni Kína. A kínai hidroenergetikai projektek a Brahmaputrán és más folyókon Tibetben indiai parasztok millióitól vonják el a vizet... hasonló problémával küzd Laosz, Kambodzsa, Vietnam és Thaiföld is. Nincs elég vizük, miután Kína a Mekongnál a vízerőműhöz gátat épít. Az édesvíz miatti konfliktusok gyakorlatilag elkerülhetetlenek: túlságosan gyorsan nő a lakosság, s a mezőgazdaság az ipar vízfelhasználása is exponenciálisan növekszik.

Mit csináljon Európa?

Ha „jönnek“. Márpedig jönnek. Nem százezrek, (tíz?)milliók (ENSZ szerint 65millió). Vándorlásukat varázsütésre megállíthatná a világot mozgató pénzügyi-gazdasági kapitalista rendszer megváltozása – s bár próféta nem vagyok, ezt előre megjósolhatom – változás még jóideig nem fog megtörténni, ehhez túlságosan kapzsi az emberlélek! (Ha mégis, akkor azt csakis egy világméretű krízis okozhatja.) S, hogy Európa mit csináljon? (Természetesen békés eszközökkel!) – , nos azt még az EU-ért lelkesedő európaiak sem tudják.

Hadd álljon itt egy személyes élményem: Már negyedéves joghallgató voltam a JATE/SZETE-n, amikor a szociáljog professzorunk (későbbi miniszter) azt mondta: *„Kollégák, Önöknek tudniuk kell, hogy az ezredfordulóra felhalmozott gazdasági, szociális, pénzügyi csődtömegre nincs szakmai megoldás. Azt nem állítom, hogy politikait nem fognak ígérni, de Önök akkor se feledjék: szakmai megoldás az nincs...* (mély csend, majd valaki megkérdezte: Tényleg nincs?) *De, egy azért van, s ezt az óókonzervatív megoldást úgy hívják: nagycsalád, klán. Krízist túlélni ugyanis csak így lehet...“*

Ahol a nagycsalád ott a megoldás?

Rövid, de hosszútávon is. A (még) keresztségnek mondható Európa sajnos nem a nagycsaládos modell szerint működik... Európa nem egyszeűen csak öregszik, Európa elöregedett! Régi igazság: *„Aki a Földet teleszüli, azé a Föld.“* Ebben nem az számít, hogy keresztény, moszlim, zsidó vagy ateista, csak az számít: odaáldozza-e az életét az Életért?

Az egyre inkább individualizmusba fuladó, közösségért, a jövőért, az Életért életet áldozni kívánó európaiak száma bizony egyre csökken. A korszellem-diktálta *„vágd-zsebre-a-világot-az-okostelefonoddal“* szlogen az oktalanok számára kedves evangélium, de akik Isten rendjében élnek, azok máson tájékozódnak... vagy kellene, hogy tájékozódjanak.

Integráció...

...ebbe a javakat igazságtalanul elosztó világba? Az is régi igazság, hogy mindig az erősebb kultúra asszimilálta a gyengébb kultúrát, s mintha most a kereszténység itt Európában nem tűnne olyannyira erősnek, hiszen még egy kultúráját, saját érdekeit védő markáns véleményre sem futotta erejéből – lásd európai egyházi vezető emberek konfliktuskerülő médiamegnyilvánulásait!

A magyar rendkívül befogadó, igazi integráló nép, s a kárpáti visszajövetelünk óta ide betelepültek évszázadokon át megtalálták a helyüket, legyenek németek, szlovákok (mint őseim), zsidók vagy cigányok. Egy nemzet-testbe való betagozódásnak a felelősségét azonban nem háríthatja el magától senki! Aki itt él, annak kötelessége felelősséget vállalni a jövőért – úgy személyes éle-tében, mint a közösségben!

Én a magam részéről büszke vagyok azokra az evangélikus elődökre (Kossuth, Petőfi, Görgey és a neves és névtelen példák sokasága), akik a közösség, az ország, a nemzet felemelkedéséért, megmaradásáért vállalták a nehézségeket, az áldozatot is... S mivel a JóIsten úgy döntött, hogy ebbe az országba szülessek és őseim ezért az országért éltek, s ha kellett haltak is, ezért elmegyek szavazni, s oda teszem az ikszet, ahol annak a helye van... hiszen nekem elsősorban az unokáim érdekét kell néznem, nem a másét, s nem is csak a magamét!

fm

Rövid-hírek

Augusztus második hetében Tatán a *Sziklai családnál* töltöttek egy hetet *Helka* és *Jorma Puumalainen*. Gyülekezetünkben jól ismerjük őket, hiszen *Helka* – mint gyülekezeti munkatárs is – sok időt töltött velünk, amikor Joensuuban élvezhettük finn testvéreink vendégszeretetét. Helka és Jorma már boldog nagyszülőkként is, örömmel jönnek hozzánk, s látogatják alkalmainkat és barátaikat. Köszönjük a vendéglátó család törődését, s mindazok segítségét, akik valamilyen formában finn barátaink nyaralását szépítették. (Kép: vasárnapi istentisztelet – kép jobb oldalán finn testvéreink.)

Augusztus 23-25. között Sopronban kötelező tanévkezdő lelkészkonferencián vettem részt. (Fotók: Megérkezésünk délutánján lajoskomáromi és komáromi kollégáimmal; *Decmann Tiborral* és *Veres Józseffel* – *Szemerei János* püspök esti egyháztörténeti előadása – *Mészáros Tamás*, egyházkerületünk felügyelőjének délelőtti fórumbeszélgetésen tartott tájékoztatója.)

Augusztus 20-án ökumenikus kenyéráldásunk volt a Kossuth téren.

Augusztus 26-28-ika között lelkészszcsalád ezévben rövidre (2,5napos!), de szépre szervezett/sikeredett szabadságát az Őrségben töltötte. (Helyettesítés szolgálatát itt is köszönöm *Selmeczi Lajos* nyugállományú lelkésztestvéremnek!) Odamenetben megtekintettük a jáki templomot, melyet stílusjegyei alapján 1220 körül alapíthatták, és 1256-ban szentelték fel, Szent György tiszteletére. Építése során több alkalommal is változtathattak a terveken, erről tanúskodnak a különféle szabálytalanságok. Történelme viharos: tűz, vihar és az oszmán hadsereg is megrongálta, többször helyre kellett állítani. Az utolsó nagy átépítés 1896 és 1904 közt zajlott, az evangélikus építész, *Schulek Frigyes* tervei alapján, aki a Műszaki Egyetem professzoraként többek között a budapesti Mátyás-templom jelenlegi képének is megtervezője, kialakítója. (Kép: A kibővített lelkészcsalád, előtérben a két teológus – „apa és lánya" :)

Augusztus 30-án, az Almási-úti temetőben elhelyeztük végső nyugvóhelyére a 92-ik életévében váratlanul elhunyt evangélikus testvérünket, *Nagy Gábort*. Isten tegye áldottá emlékét szerettei körében és gyülekezetünkben!

Szeptember 3-án, ökumenikus esküvői szertartás keretében *Dr. Madarász Gergő István* és *Dr. Mátyus Alexandra* testvéreink egymásnak örök hűséget fogadtak. Isten áldja őket gazdagon, egybefonódott életútjukon!

Szeptember 4-én istentiszteletünkön a keresztség szentségében részesült *Havranszki Norbert* és *Németh Andrea* másodszülött gyermeke: Anna. Isten áldása kísérje kistestvérünket élete minden dolgában, s tartsa meg családját kegyelmesen gondviselő jóságában!

Szeptember 9-én gyülekezetünkben *Csete Attila* és *Gönczöl Kitti* Isten előtt házasságot kötöttek. Az esketés szolgálatát *Kadlecsik Zoltán* a Fejér-Komáromi Egyházmegyénkben szolgált lelkésztestvérem végezte. Isten áldása, s mindannyiunk imádsága kísérje őket!

Szeptember 11-én, istentisztelet keretében *Szarvas Dávid* kistestvérünk – *Szarvas Szilveszter* és *Miletics Hedvig* gyermeke – a keresztség szentségében részesült. Isten áldása kísérje az egész családot!

Október 1-én (Zene világnapja!) délután 4 órai kezdettel *Soltész Anikó csembalóművész* Johann Sebastian Bach: *Goldberg-variációk* c. művét adta elő a mintegy 60fős közönségnek. Ez egyben a reformáció-hónapjának kulturális „nyitó-alkalma"is volt. A nem mindennapi zenei élményt ezúton is köszönjük a művésznőnek! Az alkalmat szeretetvendégség zárta.

Kedves Testvéreim!

Örömmel adom kézbe, ill. küldöm el digitálisan is információs újságunk legújabb, októberi számát.

Szeptemberi gyülekezeti életünket 90éves évfordulónkra való készülődés ill. annak lebonyolítása határozta meg. Köszönöm a támogató együttműködést – jólesett megtapasztalni a kooperatív készséget, s átélni azt, amire Pál apostol is buzdít: *„Tegyetek jót mindenkivel, kiváltképp azokkal, akik testvéreitek a hitben!"* Itt is szeretnék köszönetet mondani gyülekezetünk kántorának az ünnepi istentiszteletek zenei szolgálatáért, azok liturgiai összeállításáért, nemkülönben azért is, hogy mindemellett jelentősen kivette részét a vendéglátással járó gasztronómiai feladatokból.

Jelentem a gyülekezetnek, hogy jelenleg 12 gimnáziumi hittanórám van, mely kicsit „átrendezi" a hetemet, de Egyházam iránti lojalitásból igyekszem továbbra is helytállni.

Alkalmainkra mindenkit szeretettel várunk. Jöjjünk, s hívogassunk másokat is!
Erős vár a mi Istenünk!"

90 éves a Tatai Evangélikus Gyülekezet

Szeptember 10-én a Bárány utcai templomunkban hálaadó, ünnepi istentiszteletet keretében ünnepeltük a Tatai Evangélikus Gyülekezet legújabbkori megalapításának 90. évfordulóját, melynek igehirdetési szolgálatát Szarka István, a Fejér-Komáromi Evangélikus Egyházmegye esperese végezte. Az ünnepi alkalmon részt vettek *Michl József* polgármester mellett városunk keresztény felekezeteinek képviselői, s külön nagy örömünkre testvérgyülekezeteink vezető lelkészei is, így a finnországi (Joensuu-Pielisensuui Evangélikus Gyülekezet) s a luxemburgi (Esch/Alzette-i Protestáns Gyülekezet) küldöttei.

Lehet-e nagyobb reménységgel tekinteni egy gyülekezet jövőjére, mint hogy fát ültetünk? Aligha lehet ennél szebb üzenetbe zárni holnaputáni váradalmainkat, mert a fa nem véletlenül az élet szimbóluma is egyben. Hitünket, bizodalmunk at Abba vetjük, Aki maga az Élet, Aki megtartotta ezt kicsiny gyülekezetet az elmúlt kilenc évtizedben is.

„Minden közösségre, amely abból a célból jön létre, hogy a lelkeket és a szíveket erősítse, és a szeretet nyelvén fogalmazza meg azt, hogy az embernek milyen életet kell választania, óriási szükségünk van“ – nyilatkozta köszöntő szavaiban Michl József polgármester, hozzátéve, hogy *„ezen a 90. születésnapon nagy hálával tartozik az egész város az evangélikus gyülekezetnek, megköszönve mindazt a jót, mindazt az élet, és lélekmentést, szíverősítést, amit ez alatt a kilenc évtized alatt a közösség itt Tatán végzett.“*

Szarka István esperes beszélt arról, hogy mindenhová, így Tatára is tanulni jött, hiszen *„az itteni gyülekezet a maga kicsinységében, a maga 90 évével óriási értékeket hordoz magában. Amikor egy kis közösség olyan életet tud felmutatni, olyan kulturális-, és teológiai életet tud produkálni, mint a tatai gyülekezet, az igazi alternatívát jelenthet a hitükben sokszor megfáradt történelmi egyházaknak is“* – nyilatkozta az esperes.

Franko Mátyás evangélikus lelkész az istentisztelet utáni közgyűlésen elmondta: *„Ez az ünnep azért jöhetett létre, mert 90 évvel ezelőtt a tatai és környékbeli evangélikusok úgy döntöttek, hogy egy önálló gyülekezetet hoznak létre, s ezzel elindult egy nehéz, küzdelmes, de szép időszak. Azért kellenek az ilyen ünnepek, hogy visszatekintsünk, mert ha mindig csak előre nézünk, akkor nem tudjuk minőségileg megélni a jelenünket, hiszen nem tudjuk, hogy mi történt a múltban. A mai alkalom azt is szolgálja, hogy a találkozásokon keresztül testvéri beszélgetéseinkben a lélek által megerősödjünk. Maradjunk meg mi is abban, hogy azok az igazságok, amelyek megtartották őseinket a múltban, ma is érvényesek, hiszen isteni igazságok, és ezt felelősségünk, feladatunk továbbadni a következő generációnak.“*

(folytatás a túloldalon)

Köszöntő szavak, s az ajándékok fogadása – Tina Rainikönnen igazgatóhelyettes lelkésszel.

Michl József polgármester úr köszöntése után átadja a képviselőtestület elismerő oklevét, valamit a támogatási szerződést, melyben foglaltak alapján egyházközségünk a lutheri reformáció 500. évfordulójának évében (2017) hitéleti célokra 900ezer forintot fordíthat.

Az istentisztelet utáni ünnepi közgyűlésen a külföldi és tatai vendégek köszöntötték a gyülekezetet, Michl József polgármester köszöntője végén pedig egy oklevelet és támogatást nyújtott át a gyülekezet számára, majd a templomkertben közösen elültették azt a két nyírfa csemetét, melyek Finnországból érkeztek Tatára, a 90. évforduló alkalmából.

Karl Georg Marhoffer igazgató-lelkész köszöntése...

Dr. Szabó Előd református lelkész igével köszönti a gyülekezetet.

Havassy Bálint atya, a Szent Kereszt Templom plébánosa köszönti az ünneplő gyülekezetet.

Grőber Judit Ilona, gyülekezeti felügyelő köszönti az ünnepre egybegyűlteket.

Molnár István a Fejér-Komáromi Egyházmegye felügyelője egy ír áldással köszöntött a megjelent testvéreket.

Visszatekintés

Gyökér nélkül nincs se törzs, se ág, se lomb, se gyümölcs. Ezért elengedhetetlen, hogy ünneplés közben ne gondoljunk vissza azokra a hűséges eleinkre, akik nélkül ma nem létezne Tatai Evangélikus Gyülekezet. Hálát kell adnunk Istennek azért, hogy Szentlelke által minden korban elhívott embereket, hogy tevékenyen részt vállaljanak egy gyülekezet életében, s rajtuk keresztül is megnyilvánuljon Isten gondviselése, megtartó ereje. Nem szabad felednünk, hogy mindannyian egy hosszú folyamat láncszemei vagyunk (nem többek, de nem is kevesebbek!), s ha megszakad a lánc, akkor vége a folytonosságnak, ami nem más, mint az Isten kezéből kapott Élet...

Tata maroknyi evangélikus gyülekezetének története nem a jogi önállóság (1926), de nem is az imaház felavatásával (1927. november 6.) kezdődött, hanem sokkal régebben. Visszanyúlik a reformáció és az azt követő idők viharos korszakaiba, hiszen azt történelmi emlékeink tanúsága szerint biztosan tudjuk, hogy a reformációt követő időkben már a tatai várban szolgáló helyőrségnek (köztük sok a német ajkú) evangélikus lelkészei voltak.

1578-at írtak, amikor a vári helyőrség evangélikusai Péter balfi lelkészt kérték tábori papjuknak, de valószínűleg a soproni tanács nem engedte őt el – vagy csak rövid időre –, mert 1583-ban is Balfon volt. 1580-ban rostocki Schubert János győri tábori pap került Tatára. Istentiszteleteiket a quadrumpalota (négyszög alakú palota) kápolnájában tartották, mert az 1577 körüli építéseknél – Szűcs Orbán építési főfelügyelő tanácsára – minden közelben levő hidat és templomot leromboltak, „hogy azokban az ellenség meg ne vonhassa magát."

1608-ban újratelepült Tata. Lakosai evangélikusok és reformátusok voltak, felesen. A reformátusok helyzeti előnye a „paphozatalban" derült ki. Ők hozták az első civil papot 1624 körül. Ettől kezdve evangélikusok és reformátusok közösen szervezkednek *Mányoky Mihály* református lelkész pásztorkodása alatt mintegy 40 esztendeig. Templomuk a Szent Balázs-templom volt, amely a mai Kossuth téren állt. Nemcsak templomuk, hanem iskolájuk, tanítójuk és paplakjuk is volt. Mányoky utódját *Csáky László* – az új földesúr – távozásra kényszerítette, aki Szőnybe költözött át, onnan pedig gályarabságra került. 1673-ban *Csáky László* elvette a templomot, s a gyülekezet egy pajtában kényszerült istentiszteleteket tartani. Még ebben az esztendőben megmozdultak az evangélikusok, és levélben kérték Szenczi Fekete István püspököt, hogy időnként prédikátort küldjön. Valószínűsíthető, hogy kérésüket nem tudták teljesíteni, s közben a törökök újra elpusztították Tatát. A Csákyak eladták a várost egy bécsi bankárnak/kereskedőnek, *báró Krapfnak* (udvari hadiszállító is volt), aki a reformátusoknak telket és fát adott, amiből felépítették a „sövénytemplomot" a mai helyén 1699-ben.

Ez – érthető módon – nehezen volt feldolgozható a számban azonos evangélikusság számára. Jóllehet 1721-ben még közel 800 evangélikust tartottak számon – ugyanennyi a református is –, néhány évtized múlva alig volt már evangélikus!

A szervezetileg meggyöngült helyi evangélikusságot 1721-től a katolikus plébános fokozatosan elszakítja a református gyülekezettől: keresztelés, esketés, temetés a katolikusoknál történik. Ekkor már Esterházy veszi át a birtokot, aki kíméletlenül törekszik a protestánsok megsemmisítésére. Nagy felháborodást váltott ki ez idő tájt, hogy egy tisztességes öreg mesterembert – mert evangélikus volt – a céhből kizárták, vagyonát pedig elkótyavetyélték. 1747-ben az evangélikusok fa imaházát is elveszik, amivel gyakorlatilag megszűnik a szervezett hitélet. Negyvenéves elnyomás következik, s csak amikor szerveződés kezdődik a reformátusoknál, akkor ad újból életjelt magáról a helyi evangélikusság is. 1780-tól kezdve ismert a közös protestáns egyház története. Evangélikus szervezkedésről azonban csak több mint egy évszázad múltával hallunk újra. Ez nem csoda, mert Fényes Elek geográfiai szótárában (1851) csupán 12 evangélikust jelez a 279 református, 72 zsidó és 4146 katolikus mellett. **Az 1875. évi névtárban –** Szend szórványaként **– 90 evangélikussal szerepel Tata.**

Már 1897-et írtak, amikor újra hallatszott hang evangélikus szervezkedés próbálkozásairól. *Hering Lajos* **szendi lelkész, fejér-komáromi esperes 1897-ben fiókegyházzá szervezte a tata-tóvárosi evangélikusokat.** Első felügyelőjük *Günther Ernő* uradalmi gazdatiszt volt. Első gondnokuk szintén egy uradalmi gazdatiszt, *Dorner Sándor* lett, de ő csak egy évig viselte ezt a tisztséget. Az egyházközség fenntartását ebben az időben csak önkéntes adományok fedezik. Az adományok beszedését *Berkó Mihály* hittestvér végezte, aki buzgó és odaadó szolgálatával szinte újraélesztette a kallódó evangélikus lelkeket. Günther Ernő 1910-ben meghalt. Helye betöltetlen maradt, csak a gondnoki tiszt volt betöltve *Dukavics László* személyében.

1910 – fordulópont a tatai evangélikusok életében

Ekkor helyezték át tatai szolgálatra *Jakus Imre* kántortanítót. *„Ez a végtelenül szerény és nagy ambíciójú hívőnk tanítói hivatásához mérten az evangélikus iskolás növendékeket maga oktatta hittanra, és ezen önzetlen cselekedete által intenzívebb hitéletet vitt a köztudatba"* (Jegyzőkönyv 1927. nov. 6.) Sajnos az istentiszteleti élet majdnem a semmivel egyenlő. Évente egyszer tartanak evangélikus istentiszteletet, Szent István napján, a helyi református templomban. **1911-ben** *Dukavics László* **halála után** *Jakus Imrét* **választják meg hitoktató-gondnoknak, „ki lankadatlan szorgalommal fog hozzá az evangélikus hívek újbóli megkereséséhez."**

1924-ben *dr. Kovács Sándor* egyetemi tanár és missziói lelkész indítványára a Szend községben tartott egyházmegyei közgyűlésen Tatatóváros Szendtől elszakadt, és önálló egyházzá alakult. Az egyházközség vezetését dr. Kovács Sándor egyetemi tanár, a későbbi Dunáninneni Egyházkerület püspöke végezte. Az istentiszteleteket eleinte a református templomban tartották, később azonban – hogy a hívek egymást jobban megismerjék – a tóvárosi állami iskolában. (Jkv. 1927.)

Az 1925-ös esztendő újabb fejlődést jelent a tatai evangélikusság életében. Egyházközségi felügyelővé választják dr. Teutsch József tóvárosi gyógyszerészt. Az ő lelkes munkálkodásához fűződik a tatai evangélikus egyházi élet komoly megindulása. Addig mintegy 180 evangélikust tartottak nyilván, de rövid időn belül a vezetésével dolgozó *„Evangélikust keresek!"* mozgalom mentő-kereső tevékenysége következtében mintegy 480-ra emelkedett a nyilvántartott hívek száma. *A reménység olyan nagy volt, hogy a legutolsó akkor tartott egyházkerületi közgyűlés Tatabányát is mint szórványt Tatához csatolta!*

Ugyanebben az évben indul meg a templom, illetve az imaház építése. Bizony hosszú idő telt el, míg a hívek felismerték fennmaradásuk egyetlen lehetőségét: az imaházépítésnek a gondolatát.

A felismerést csakhamar tett követte, és felépítették – éppen dr. Teutsch József egyházfelügyelő nemes áldozatkészségével – mai imaházunkat abban a boldog reményben, hogy későbbi időpontban majd templomot fognak építeni, s ez a most meglévő imaház pedig a lelkész lakása lesz, némi átépítéssel.

1927 tavaszán dr. Teutsch József egyházfelügyelő magához kérette *Jakus Imre, Heubner Károly* és *Battai Henrik* építési bizottsági tagokat, és közölte velük: „a templom építését pedig meg kell kezdeni". A bizottsági tagok aggályaiknak adtak hangot, hiszen gyakorlatilag semmilyen anyagi erőforrás nem állott rendelkezésükre. Az egyházközség felügyelője ígéretet tett olyan anyagi erőforrások létrehozatalára, mely az egyházközségnek semmilyen gondot nem okoz, s a kölcsönt akkor fizeti vissza, amikor tudja.

Az építkezés elindítása körüli eseményeket akkor látjuk tisztábban, amikor néhai Teutsch József kiskorú örökösének jogi képviselője perrel fenyegeti meg a tatai gyülekezetet mintegy 1000 pengő tartozás erejéig. A jobb megértéshez álljon itt az 1935. augusztus 18-án tartott presbiteri ülés jegyzőkönyvrészlete: „Jakus Imre, Heubner Károly, Battai Henrik – mint a boldogult Teutsch József elnöklete alatt működő építési bizottság –, valamint Garán Adolf, Koch József, Kelecsényi Pál és Huszka János presbiter a következőket jelentik ki, és aláírásukkal erősítik meg: Felelősségünk teljes tudatában kijelentjük, hogy ezt esetleg eskü alatt a bíróság előtt bármikor vallani hajlandók vagyunk, hogy amikor 1927 tavaszán a tatatóvárosi evangélikus egyházközség dr. Teutsch József felügyelő kezdeményezésére egy imaház megépítését elhatározta, Jakus Imre akkori gondnok az egybegyűltektől azt kérdezte, hogy honnan vesszük az összeget elő az építkezéshez, mert az egyházközségnek alig van egynéhány száz pengője, az előirányzás pedig még meg sincs határozva. S miután sem vagyonnal, sem más pénzügyi forrásokkal nem rendelkezünk most, mi az esetleges tartozásokat illetve építési költségeket belátható időn belül törleszteni és kifizetni nem fogjuk tudni. Miután az összes híveink javarészt tisztviselőkből és munkásokból állanak, adóalany alig van, nem vállalhatunk ily nagy kötelezettséget, melynek egész biztosan eleget tenni nem tudunk. Jakus Imrének az egyházközség anyagi és garanciális viszonyait őszintén feltáró szavai után felállt néhai dr. Teutsch József, és a következő kijelentést tette: Senkinek ne fájjon a feje, félre a kishitűséggel! Hátunk mögött áll egy előkelő hithű evangélikus pénzember, aki minden összeget rendelkezésünkre bocsájt az egyháznak eme nemes cél megvalósításához. Nem kell semmiféle garancia, kamatmentesen finanszírozza az építkezést, és az összeget majd az egyházközség úgy és akkor fizeti vissza olyan összegben, illetve részletekben, amint anyagi körülményei lehetővé teszik. Kijelentjük még, hogy az előkelő pénzember személye megnevezve nem lett, mi akkor csak sejtettük, hogy ő maga dr. Teutsch József lehet, mert ez időben igen jómódú, rendezett anyagiak közt élő készpénzzel rendelkező hírében állott."

Az 1927-ben felavatott imaházat aztán a tóvárosi reformátusok is használták egy ideig. A kicsiny, de lelkes gyülekezet templomépítésre is készült, de a közbejött nagy gazdasági világválság és a második világháború ezt megakadályozta. Nemcsak erről a tervről mondtak le, még a gyülekezeti telek felét is eladták. A jegyzőkönyvek ebből az időből igen szegényesek, a háború vihara itt is pusztított. Az istentiszteleteket 1924 és 1926 között *D. Kovács Sándor* végezte. 1928 és 1945 között a komáromi gyülekezet lelkésze, *Fadgyas Aladár* szolgált Tatán is. Ebben az időben (1940. évi névtár adata) Tata missziói központként szerepelt 310 bejegyzett evangélikussal. 1946–1948 között *Tarjáni Gyula* Tatabányáról, s időnként ugyanonnan *Túrmezei Sándor* végezte a szolgálatokat. Szintén Tatabányáról *Garamy Lajos* váltotta őket 1948–1949 között, akit *Zsemberoszky János* követett 1949-től 1950-ig. Az első helyben lakó lelkész *Plachy Lajos* volt, aki 13 éven át, a legnehezebb időben gondozta a tatai gyülekezetet.

1963-ban került Tatára – rövid budapesti segédlelkészi szolgálat után – Nagy István. Ő 1987-ig szolgált hűségesen a tatai hívek között. Közben (1968-ban) az elsők között juthatott ki külföldi ösztöndíjra, Svájcba. Nem sokkal ezután gyakorlati teológiából doktorált, s a gyülekezeti munka mellett esperesi tisztséget viselt két cikluson át, különböző egyházkormányzati funkciókat is betöltött, és a Teológiai Akadémián is előadott. Az ő ideje alatt korszerűsítették az imaház fűtési rendszerét, s tették komfortossá a parókiát. Mint a Westfáliai Tartományi Egyház magyarországi kontaktembere sokat segített a Fejér-Komáromi Egyházmegye parókiáinak, templomainak renoválásában, s az egyházmegyében folyó ifjúsági munka fővédnöke is volt, amikor a pártállami diktatúrában semmiféle „alternatív" ifjúsági mozgalomnak másutt legálisan nem volt helye. A gyülekezet az 1960-as és 1970-es évekre igen megfogyatkozott, központi támogatás nélkül lelkészt sem tudott volna eltartani. A három faluból megyei jogú várossá duzzasztott néhány kilométerre fekvő Tatabánya szívó hatása itt különösen erősen érvényesült.

1988 januárjában az akkor negyedéves *Franko Mátyás* teológust az Óbudára került volt tatai lelkész, dr. Nagy István – aki 1984-től 1993-ban bekövetkezett haláláig a Gyakorlati Tanszék professzora is volt – ajánlotta a tatai gyülekezetnek „átmeneti időre", amíg jobb megoldás nem kínálkozik, mert a gyülekezet kicsinységéből fakadóan képtelen vonzó díjlevelet ajánlani egy parókus lelkészi álláshoz. Az Isten úgy akarta, hogy az eladdig leghosszabban Tatán szolgáló lelkész, *dr. Nagy István lánya, dr. Nagy Erzsébet* orvos (gyülekezetünk kántora 1973-tól *Jakus Sándorral együtt* Varga Józsefné *Bence Éva* mellett helyettes-kántorként, 1975-től pedig rendszeresen kántorizált édesapja istentiszteletein; 1977. április 2-tól pedig, mint okleveles kántor) a ma is Tatán szolgáló *(fm)* lelkész felesége lett.

1988. március közepétől tehát a lelkész és kántor, nem csak mint férj és feleség, hanem mint papcsalád is szolgálnak, hiszen, három gyermekük az istentiszteleti alkalmakon rendszeresen szolgáló kamarazenekar alapító tagjai.

A millennium évére a gyülekezet imaházát kibővítette, tornyot épített, és harangot szentelt. Mindezt közegyházi támogatás igénybevételével, de túlnyomórészt – s ez is a gyülekezetünk életképességét jelzi – önerőből. Néhány éve kis templomuk belső része is teljesen megújult, oltárráccsal bővült a liturgikus tér központja, s a gyülekezet önerőből orgonát vásárolt. Kicsinységünk ellenére méltó formában és módon képviselhetjük a Tatai-medencében a világ lutheránusait, s ezt a kiváltságot szeretnék Krisztus Urunkról szóló bizonyságtevő élettel továbbadni. Reputációjuk jó, amelyhez hozzájárul a XXIV. évfolyamában járó, gyülekezeti és felekezeti határokat átlépő újságunk, a Lutherrózsa is.

A gyülekezetnek két jól működő testvérgyülekezeti kapcsolata van. A finnországi Joenssu-i (Pielisensuu-i Gyülekezet, Karélia) barátság jövőre 40éves múltra tekint vissza. Sokat köszönhetünk nekik, lélekben s anyagi áldozatkészségben egyaránt. Másik testvérgyülekezetünk a luxemburgi Esch/Alzette-i Protestáns Gyülekezet, mely kapcsolat lassan negyedszázados!. Velük együtt karitatív munkát is végezünk. Az elmúlt 20 évben minden esztendőben mintegy 2-2,5 tonna (ez 350-400 zsák!) ruhaneműt osztottak szét a gyülekezet aktivistái a városban – természetesen nem csak evangélikusoknak...

Nagy öröm számunkra az elmúlt 90 esztendőért hálát adni!

Tatán szolgáló lelkészek

16. században

Huszár Gál (1563), *Schubert János* (1580-?)

20. században

Kovács Sándor egyetemi tanár, missziói lelkész (1924–1926)
Fadgyas Aladár komáromi lelkész (1928–1945)
Tarjáni Gyula és időnként
Túrmezei Sándor Tatabányáról (1946–1948)
Garamy Lajos Tatabányáról (1948–1949)
Zsemberoszky János Tatabányáról (1949–1950)
Plachy Lajos (1950–1963)
dr. Nagy István (1963–1987)
Franko Mátyás (1988–)

Felügyelők

Günther Ernő (1897–1910)
dr. Teutsch József (1925–1940)
dr. Stransky János (1940–1972)
dr. Szomora Sándor (1972–1988)
Schleier László (1988–2006)
Grőber Judit Ilona (2006–)

Gondnokok

Dorner Sándor (1897–1898), *Dukavics László* (1898–1911)
Jakus Imre *állami tanító, hitoktató-gondnok* (1911)
Jakus Sándor (1963–1976)
id. Németh László (1976–1994), *Németh László* (1994–)

Kell-e címet adni egy beszélgetésnek? Nem feltétlenül. *Dr. Tapani Nuutinen* igazgató lelkésszel folytatott diskurzusaink néhány gondolatát idéztük fel közösen, visszautazásuk napjának koradélelőttjén, hogy néhány kérdés segítségével még jobban rögzíthessük e néhány „ünnepes" nap közös szép élményeit.

Először is köszönöm a gyülekezetünk nevében is, hogy elfogadtátok a meghívásunkat, s velünk ünnepeltetek. Kik a küldöttség tagjai?

Hadd kezdjem én is a köszönő szavakkal. Ahogyan azt korábbi emailjeimben is már megírtam, tavaly szeptember óta gondolkodtunk – s aztán az élet folyamatos változásai ötből négy embert jelölt ki erre a megtisztelő feladatra. Ez a négy ember végül csak három lett, mivel sajnos *Aiju Raili Laukkanen*, gyülekezeti munkatársunk az elutazás előtti napokban egészségügyi problémái miatt nem tudta vállalni az utazást. *Így Tiina Reinikainen* első káplán, *Prof. Dr. Paavo Kettunen*, s jómagam vagyunk a "küldöttség".

Téged lelkészként, zeneszerzőként, s rendszeres teológiai doktorként már ismerhetünk – Tiina pedig már másodszor jár itt nálunk Tatán –, de kit tisztelhetünk Paavo Kettunenben?

Paavo régóta kedves barátom, akivel a személyes barátságon túl gyülekezeti munkapcsolat is összefűz, hiszen ő a Kelet-Finnországi Egyetem (ez itt van városunkban, Joensuuban) Gyakorlati Teológiai Tanszékének a professzora, s így sok közös gyakorlati teológiai-, s kutatási projektben munkálkodtunk együtt. Paavo pasztorál-pszichológiával és pasztorál-teológiával foglalkozik – amiben külföldön is elismert szakember, számos könyve jelent meg a az istentiszteleti vallási gyakorlatról, a spiritualitásról. Egyébként kiválóan beszél magyarul, hiszen a 70-es években egy éven át Budapesten a Teológiai Akadémián volt ösztöndíjas.

Mindig öröm számunkra a találkozás, akkor is, ha az rövid, s nem egyszer program-dús. Az előttünk álló esztendő, a lutheri reformáció 500 éves évfordulója különösen is gazdag tennivalókban, s bizonnyal számotokra is sok szervezési munkát jelent?

Ez így igaz. Már most úgy közegyházi, mint gyülekezeti szinteken megindultak az előkészületek, hogy minél tágabb ölelésűek legyenek 2017-es programjaink, melyekben nemcsak neves teológusok, egyháztörténészek, egyházpolitikusok, püspökök, de művészek, színészek – s gyakorlatilag mindenki, aki tevékenységével hozzá tud járulni az ünnepségsorozat sikeréhez – résztvesz. Joensuu is készül fesztiválokkal, lesznek ezek közt populárisabb, s „nagylélegzetű" komolyzeneiek is. Lesznek a reformációt tárgyaló előadássorozatok, s természetesen dialógusokra is lesz bőven lehetőség, hogy mit jelent nekünk finneknek a lutheri reformáció, s mit tudunk kezdeni a jövőben az evangélikus tradíciónk örökségével?

Az egyház jövője a mi URunk kezében van, de a személyes jövőnk alakításában mi is részt veszünk. Milyen jövőt látsz az Egyháznak, s hogyan látod benne a sajátodat?

Az Egyházat az ÚRsten hívta létre, Ő kormányozza, s Ő is tartja meg, ahogyan eleddig is megtartotta. Emberileg nézve sok kérdést látok megoldatlannak, de a megoldást mindig az ÚRIsten adja, személyesn mindekinek, a hit mértéke szerint, annak fügvényében, hogy ki mekkora felelősséget hordoz. Jómagam 1993 óta vagyok a Pielisensuui Gyülekezet igazgató lelkésze, s 2018. április elsején már – Isten kegyelméből – nyugállományú lelkész leszek/lehetek. Azt jól tudod, hogy nálunk nem hirtelen, hanem fokozatosan „tesszük le a lantot" egyre csökkenő heti munkaóra-számmal. Számomra ez az időszak, néhány hónap múlva, jövőre kezdődik el... Ami ilyenkor megmozgatja az embert, úgy fejben, mint szívben, hogyan alakul majd gyülekezetének a közeljövője, kinek adhatja át a „stafétabotot", s milyen elvek, körülmények befolyásolják majd a döntéshozó grémiumot. Szeretném remélni, hogy minden szép rendben történik majd, s zajlik tovább zavartalanul a gyülekezet hitélete.

Az erőt a feladatok ellátásához továbbra is az Isten misztikus jelenléte fogja adni, ami a szentségeken kívül leginkább a gyülekezet hálaadó liturgiájában érezhető meg; ez adta, s adja számomra is a személyes elcsendesedés mellet a töltekezés lehetőségét. Szeretnék sok időt tölteni a családommal, foglalkozni zenével, olvasni, kirándulni, sportolni, s olyan egyszerű foglalatoskodásokra időt szánni, melyek lehetőséget adnak a lelki-, szellemi elmélyülésre. Vannak teológiai kérdéseim is, amiket jó lenne még intenzívebben körbejárni, egyrészt a magam okulására, másrészt hogy továbbadhassam.

Ehhez kívánom Gyülekezetünk Vezetősége nevében is az ÚRIsten gondviselő kegyelmét! Erősítsen, tartson meg Gyülekezeteddel, családoddal együtt! Vigyétek magatokkal jókívánságainkat az otthonmaradtaknak, s köszönjük, hogy eljöttetek ünnepelni velünk! „Näkemiin!"

Viszontlátásra! (mondja mosolyogva magyarul)

Köszönet...

Ezúton is szeretném megköszönni mindenkinek, aki részt tudott vállalni közvetve vagy közvetlenül jubileumi rendezvényünk méltó megünneplésének lebonyolításában. Köszönjük a szállásadó családoknak a szíves vendéglátást, az ebéddel, vacsorával s a szeretetvendégségekre süteményekkel készülő asszonytestvéreinknek a fáradozását, s természetesen az „eredeti helyzet" visszaállításában segédkezőknek is nagy-nagy köszönet! Hála Istennek minden szép rendben történt.

fm

H. T. Klára:

A MÉLYÚTI KRISZTUSHOZ

Nem tudok szólani Tehozzád
Jézus,
kiterjedt karjaid, horpadt melled
s véged levegővétel-szünete
hallgatni késztet.
Éltem valaha erre, jártam én is e vidéket
--szűkült garattal, tarlott sors-tudattal,
karod- s lábadra
ezer rettenet gyarlóságát képezve
arcomon alázattal,
oldaladon esdve,
szent tested corpusán
égő bánattal merengve
s Tőled-remélt teljességért
a lélek botlásából égre tárva
: értem hordott szent keresztedért
jó szívvel vállalt
üdvösségemért,
váltságomért:
az EGY háromságos diadalával
...sorsom ez útelágazásban,
Jézusom,
köszönöm Neked.
Magyar sorsom
hogy Veled viselhettem –
köszönöm Jézusom,

Támogatás

lehetősége

Evangélikus Egyházközség Tata

számlaszáma:

63200119-14926282

Egyházfentartói járulékát, adományait itt is tudjuk fogadni.

Támogatását köszönjük!

Mert a reformáció megmozgat!

(És Téged?)

BIBLIAÓRA azok számára, akik szeretnék alaposabban megismerni a keresztény tanítás alapigazságait

Minden szombatonként 18 órakor!

NikA Nikodémus Akadémia

NikA "A kérdések és válaszok Bibliaórája"

TATA! EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG, Bárány u. 2. Franko Mátyás *ev.lelk.* Tel.: 487-834

A **Nikodémus Akadémia** több száz témája megtekinthető gyülekezetünk honlapján a **http://tata.lutheran.hu/nika.htm** címen.